

MALMÖ HÖGSKOLA
FAKULTETEN FÖR
KULTUR OCH SAMHÄLLE

Social innovation, vad är det?

En begreppsanalys av social innovation

Social innovation, what is it?

A concept analysis of social innovation

Andreas Schouten

Statsvetenskap
Kandidatnivå
15 högskolepoäng
VT 2017
Handledare: Tom Nilsson

Abstract

The purpose of this paper was to support in the unraveling of the various complexities problematizing the concept of social innovation. The concept, generally understood as those innovations that serve to solve societal and social issues, is plagued by ambiguity and weak conceptualization which makes empirical studies difficult. To achieve the paper's goal a concept analysis, a form of qualitative text analysis method based in philosophy and deductive hermeneutics, was performed. The results of the study were a new definition of social innovation that synthesizes previous definitions of social innovation as a multi-dimensional construct and ideas of social innovation being motivated by altruistic ideals. This new definition strikes a balance between specificity and generality by combining a variation of nuanced conceptual attributes with a clear distinction from the similar, economically motivated market innovations, including those market innovations that, with or without intention, also creates public value and helps combatting societal issues.

Keywords: Social innovation, concept analysis, public sector, government, collaboration, public-private partnerships

Förord

Jag vill inleda denna uppsats med ett särskilt tack riktat till de människor som har stöttat och motiverat mig under arbetets gång. Det är självklart för mig att arbetet aldrig hade nått ett färdigt stadie utan er; familj och vänner, nära och kära. Ett särskilt tack riktas till min handledare Tom Nilsson, vars stöd, idéer och kaffe banade vägen som förde mig och denna uppsats hit idag.

Andreas Schouten

Augusti 2017

”Plato had defined Man as an animal, biped and featherless, and was applauded. Diogenes plucked a fowl and brought it into the lecture-room with the words, ‘Here is Plato’s man.’ In consequence of which there was added to the definition, ‘having broad nails.’”

Laertius och Hicks (1925b, s. 43)

Innehållsförteckning

1. Introduktion.....	2
1.1 Inledning.....	2
1.2 Problemformulering.....	3
1.3 Syfte.....	4
1.4 Disposition.....	5
2. Teoretisk bakgrund.....	6
2.1 Vad är begrepp?.....	6
2.2 Varför definieras begrepp?.....	7
2.3 Begreppsanalys.....	8
2.4 Social innovation, ett magiskt begrepp – möjligheter och utmaningar.....	9
3. Metod.....	11
3.1 Kvalitativ textanalys.....	11
3.2 Metodologiskt ramverk.....	11
3.2.1 En hybridmetod.....	11
3.2.2 Kriterier för begreppsdefinition.....	12
3.2.3 Gerrings begreppsanalys steg för steg.....	14
3.3 Tillvägagångssätt.....	15
3.3.1 Datainsamling och urvalskriterier.....	15
3.3.2 Analys.....	17
3.4 Avgränsning.....	17
4. Resultat och analys.....	18
4.1 Tidigare begreppsdefinitioner.....	18
4.2 Social innovation – Lexikalisk definition.....	19
4.2.1 Social innovation som process.....	21
4.2.2 Social innovation som produkt.....	22
4.2.3 Social innovation - ett tudelat begrepp med sammanbindande egenskaper.....	23
4.3 Maximal definition.....	24
4.4 Att definiera social innovation utifrån Gerrings kriterier.....	25
4.5 Bottom-up och Top-down: Betydelsen av kontext.....	27
5. Diskussion.....	28
6. Slutsats.....	31
7. Referenslista.....	32
Bilaga 1.....	37

1. Introduktion

1.1 Inledning

Frågor rörande innovation har blivit av särskilt intresse för beslutsfattare under de senaste årtiondena. I Sverige har en statlig innovationsmyndighet, Vinnova, bildats under Näringsdepartementet. Myndighetens syfte är att verka för en hållbar tillväxt genom att bättra förutsättningarna för innovation, bland annat genom att sponsra relevant forskning och finansiera innovationsprojekt (Vinnova, 2017). Sveriges Kommuner och Landsting arbetar med att stärka innovationsförmågan hos dess medlemmar för att dessa ska kunna hantera framtidens samhällsutmaningar. Argumentet för detta bygger på antagandet att offentliga tjänster behöver präglas av kreativt nytänkande för att hantera problem såsom en åldrande befolkning och nya krav från samhällets olika brukargrupper (Danerlöv, 2016).

Uppmärksamheten som har riktats mot innovation är inte ett fenomen unikt för Sverige. Inom internationella organisationer som Europeiska Unionen (EU) och Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) lyfts också vikten av innovativa lösningar inom offentlig sektor (EC, 2017a; OECD, 2012). EU startade år 2014 "Horisont 2020", organisationens största forsknings- och innovationsprogram någonsin, med investeringar uppemot närmre 80 miljarder euro utspridda under en sjuårsperiod till och med år 2020. Syftet är bland annat att stärka ekonomisk tillväxt och skapa nya arbetsmöjligheter (EC, 2017b). Ett annat mål med programmet är att hantera framtida, men stora samhälleliga utmaningar som EU:s medlemsstater och resten världen kan förvänta sig. Utöver ovannämnda problem till följd av åldrande befolkning ses innovativa lösningar även som nödvändiga för klimatförändringar, energiförsörjning och säkrad tillgång till livsmedel (Hagardt, 2016).

Det internationella intresset för innovation i offentlig sektor har flera olika förklaringar. Utöver uppfattningen att innovationer är nödvändiga för att lösa framtidens samhällsutmaningar står många regeringar under trycket från förväntningar att de ska göra mer med mindre. Samtidigt är innovation i sig ett inspirerande begrepp för såväl beslutsfattare som akademiker, då det förser dem med de utmaningar förändring bär med sig. Strävan efter att effektivisera den offentliga sektorn för att bättre hantera växande samhällsproblem har historiskt bidragit till innovativa managementreformer såsom New Public Management (NPM) (Matei, Săvulescu & Antonovici 2015, s. 8). Borzaga och Bodini (2014, s. 411) pekar ut att vågen av privatiseringar av många statligt reglerade tjänster under 1990-talet i samband framkomsten av olika NPM-reformer inte lyckades uppnå förväntningarna som ställdes på effektiviseringen av den offentliga sektorn. Tvärtom finns det de som uppfattar att

privatiseringssvågen var en avgörande orsakskälla bakom den globala finanskrisen år 2008 (Borzaga & Bodini 2014, s. 411).

Ett svar, då hoppet om marknadsbaserade lösningar på samhällsproblem minskat, anses av lekmän och akademiker tillika vara konceptet ”social innovation”. Social innovation är ett begrepp som kan spåras tillbaka till Max Webers tid, men det har ökat drastiskt i popularitet bland forskare det senaste årtiondet (Borzaga & Bodini 2014, s. 411). Social innovation har även blivit ett särskilt framträdande begrepp bland politiska ledarskap och offentliga administrationer (Jacobi, Edmiston & Ziegler 2017, s. 148). Begreppet har omfamnats som en ny reformstrategi för den offentliga sektorn; en strategi som förmodas kunna effektivt bemöta framtidens samhällsproblem, även med allt färre resurser att nyttja (Voorberg, Bekkers & Tummers 2014, s. 1334). Det finns flera exempel som visar vilket fokus som läggs vid social innovation internationellt; under Obama administrationen startades år 2009 den Sociala Innovationsfonden som en ny del av USA:s federala regering (CNCS, 2017). EU lyfter social innovation som en avgörande faktor för förmågan att hantera överväldigande samhällsproblem med återhållsamma budgetar. Därmed ska sociala innovationer uppmuntras vid utvecklingen av sociala policys (EC, 2017c). Sedan 2013 håller EU även internationella tävlingar med stora prispotter för framtagandet av sociala innovationer (EC, 2017d).

1.2 Problemformulering

Trots att social innovation har lyfts som lösningen på framtidens stora samhällsutmaningar har begreppet visat sig vara problematiskt i praktiken för såväl akademiker som offentliga tjänstemän. I Sverige står Statistiska centralbyrån (SCB, 2016) inför utmaningen att definiera innovationer inom den offentliga sektorn för att möjliggöra insamlingen av valid innovationsrelaterad statistik. Framtagandet av empiriskt användbara innovationsundersökningar inom den svenska sjukvårdssektorn är på god väg men övriga delar av den offentliga sektorn halkar efter. I SCB:s (2016, s. 48) arbete med utveckling av mätbara indikatorer för innovation har flera luckor identifierats i de befintliga innovationsundersökningarna. En av dessa luckor är de svaga och otydliga teoretiska definitionerna av begreppet ”social innovation”. SCB menar att begreppets innebörd behöver förtydligas för att det ska kunna identifieras och mätas i praktiken. Ett exempel på den definition av begreppet som används av EU är att sociala innovationer ”är nya idéer som möter sociala behov, skapar sociala relationer och skapar nya samarbeten” (EC, 2017c). Denna och liknande definitioner har dock inte visat sig vara tillräcklig inom akademiska diskurser.

Problemet med ”luddiga”, med andra ord tvetydiga och förvirrande begrepp är särskilt påtagligt inom forskningsvärlden. Inom de samhällsvetenskapliga forskningsfälten är mångtydiga begrepp dessutom sällan ovanliga. Löst definierade begrepp orsakar onödig börda för forskare och riskerar leda till svaga teoretiska konstruktioner och till följd även tvivelaktiga empiriska mätresultat (Kahn & Zeidler 2017, s. 538). Klievink och Janssen (2014, s. 240) pekar ut social innovation som ett brett och dåligt förstått begrepp. Grimm et al. (2013, s. 450) menar att begreppet har tilldelats en varierad mängd olika, om än relaterade innebörder, vilket har resulterat i relativt lösa definitioner. Författarna får i detta stöd av Voorberg, Bekkers och Tummers (2014, s. 1334) som pekar ut social innovation som ett inspirerande begrepp, trots dess svaga konceptualisering. Fastän att begreppet saknar en klar och allmänt accepterad definition menar Pol och Ville (2009, s. 878f) att social innovation utgör en väldigt viktig typ av innovation som tar ett stort utrymme i samhällsvetenskapliga diskurser. Det är problematiskt, menar författarna, då precisa begrepp är nödvändiga villkor för framgångsrik interdisciplinär forskning. Detta gäller särskilt för social innovation, då begreppet vanligen används mellan flera vetenskapliga fält. Popov et al. (2016, s. 1146f) föreslår att begreppet, på grund av dess komplexitet, får fortsatt uppmärksamhet och vidareutvecklas i framtida forskningsutredningar.

1.3 Syfte

Syftet med detta arbete är att genom en begreppsanalys vidga förståelsen för och utveckla en mer precis definition av begreppet ”social innovation” i en akademisk kontext. Arbetet strävar efter att bidra till att motverka den problematik som följer diffusa och mångtydiga begrepp inom den akademien. Något som kan ha negativa inomvetenskapliga följder och som enligt SCB (2016, s. 48) även har kommit till att försvåra myndighetens offentliga uppdrag. Genom att öka förståelsen för social innovation syftar arbetet även till att bidra till framtida, teoretiskt välgrundade empiriska studier rörande social innovation. För att uppnå detta syfte har följande frågeställningar formulerats:

- *Vilka teoretiska definitioner har tillskrivits begreppet ”social innovation”?*
- *Hur kan begreppet omdefinieras och till vilka konsekvenser?*

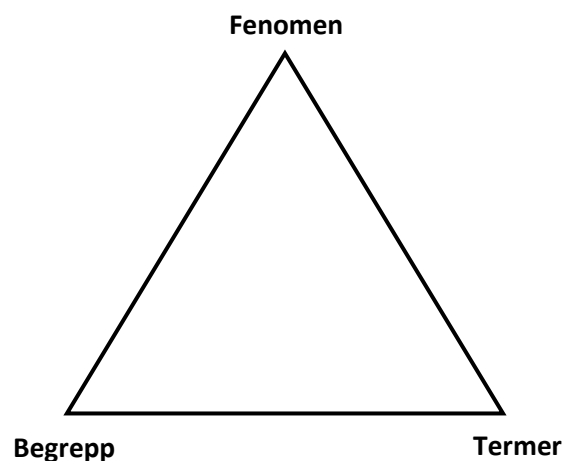
1.4 Disposition

Arbetet är indelat i sex huvudsakliga kapitel varav detta kapitel har tjänat som en introduktion till ämnet och problemområdet. Kapitel två introduceras läsaren till en genomgång av de teoretiska resonemang som ligger till grund för arbetet. Läsaren får en introduktion till begrepp och begreppsanalyser med koppling till analysformens teoretiska historia. Kapitlet avrundas med några funderingar kring begreppet social innovation och olika avvägningar för och emot generella begrepp. Det tredje kapitlet introducerar läsaren till arbetets metodologiska ramverk. Det inleds med en kortare presentation av olika former av textanalyser. Därefter presenteras metoden som varit avgörande för de många vägvalen under analysens gång. Kapitlets sista större parti beskriver utredarens tillvägagångssätt genom arbetets gång. Löpande genom kapitlet förklaras metodologiska val i relation till vilka krav som kan förväntas ställas på arbetets validitet och reliabilitet. Det fjärde kapitlet redogör inledningsvis för vilka slutsatser som nåtts vid tidigare utförda begreppsanalyser. Därefter presenteras analysens resultat och vilken roll det metodologiska ramverkets spelat för begreppsdefinitionen. Kapitlet avslutas med ett avsnitt som lyfter betydelsen de miljöer begreppet anknyts till. I det femte kapitlet diskuteras arbetets resultat och vilka implikationer resultatet har i praktiken. Avslutningsvis så nämns arbetets metod med olika för- och nackdelar. Uppsatsens sista huvudkapitel består av en slutsats där arbetets resultat summeras till svar på arbetets frågeställningar.

2. Teoretisk bakgrund

2.1 Vad är begrepp?

Begrepp kan förklaras som mentala konstruktioner vilka låter oss ordna upp våra upplevelser och kommunicera med varandra. De kan förstås som uttryck för ett eller flera fenomen. Ett begrepp ska dock inte förväxlas med de termer vi använder för att beskriva det, då ett begrepp många gånger kan uttryckas med olika ord. Ibland är det motsatta sant. Då kan en term ge uttryck för olika begrepp (Segesten 2006, s. 89f). Det sistnämnda fallet kan exemplifieras med ordet "torr" vilket kan beskriva en död växt eller en persons humor. Gerring (2012, s. 414) förtydligar skillnaden mellan term och vad som vanligen kallas för attribut, eller karaktäristika¹. Termer är, som ovan antytt, en lingvistisk etikett. Ett eller flera ord som tillsammans namnger ett visst begrepp. Ett begrepps attribut utgörs av dess definitioner, syften och egenskaper. Sambandet mellan begrepp, termer och fenomen presenteras nedan (se figur 1).

Figur 1: Ogden's triangel är en klassisk figur som illustrerar förhållandet mellan ett begrepp, de ord och termer som namnger begreppet och det eller de fenomen som begreppet gör uttryck för (Segesten 2006, s. 89).

Bryman (2008, s. 692) definierar begrepp som kategorier där observationer och idéer med gemensamma egenskaper organiseras. Kurunmäki (2015, s. 178) menar att begrepp definieras som knutpunkter där ord och idéer möts. Innebörden av ett begrepp är alltså inte rigid. Detta är särskilt fallet för politiska och sociala begrepp då de ofta utgör slagfält där olika betydelser och tolkningar krockar med varandra. Det finns alltså en uppfattning att det är typiskt för begrepp

¹ I detta arbete används begreppen "karaktäristika" och "attribut" synonymt.

att vara föränderliga och mångtydiga. I detta får Kurunmäki stöd av Gerring (2012, s. 113) som ser begreppsutveckling som oundvikligt och rentav nödvändigt för samhällsvetenskapen. Samhällsvetenskapens framsteg uttrycks genom att begrepp omdefinieras eller uttrycks i nya termer. Ett begrepps utveckling över tid kartlägger alltså hur våra uppfattningar om de fenomen begreppet representerar ändras. Bryman (2008, s. 143) sprider ytterligare ljus över kopplingen mellan begrepp och samhällsvetenskapen. Begrepp kan betraktas som byggklossar för konstruktionen av teorier. De representerar samhällsfenomen som upplevs vara särskilt signifikanta och är utifrån detta synsätt punkter kring vilka samhällsvetenskaplig forskning utförs.

Mot bakgrund av ovanstående definitioner av begrepp är detta arbete utfört utifrån uppfattningen att begrepp representerar samlade observationer, erfarenheter, idéer och kunskaper kring samhällsvetenskapligt intressanta fenomen. Vidare hjälper begrepp samhällsvetare att konstruera teorier om verklighetens beskaffenhet. Begrepp namnges med en viss term och kan betraktas som kategorier av dess samlade karaktäristika.

2.2 Varför definieras begrepp?

För att ett begrepp ska vara av användning för empiriskt mätbar forskning är det typiskt nödvändigt att först göra det mätbart genom att tilldela begreppet en eller flera operationella indikatorer. Hur forskare mäter ett begrepp är beroende av hur begreppet definieras teoretiskt. Det talas här om två olika former av begreppsdefinitioner: en teoretisk, och operationell definition. Den teoretiska definitionen belyser ett begrepps attribut och sätter därmed gränserna för vilket eller vilka fenomen begreppet representerar. Den operationella definitionen ger svar på hur begreppet blir mätbart för empiriska studier. Begreppets operationalisering spelar en stor roll för vilka resultat som är möjliga att uppnå samt dessa resultats validitet (Esaiasson et al. 2012, s. 22, 55; Jaccard & Jacoby 2010, s. 87f).

Då begrepp spelar en viktig roll för det vetenskapliga hantverket och av denna anledning kan den mångtydighet och föränderlighet som kan prägla begrepp vara problematisk. Kahn och Zeidler (2017, s. 538) menar att otydliga eller luddiga begrepp är ett hot mot teoretisk validitet och teoriutveckling, då möjligheten finns att forskare utför empiriska studier med otydligt definierade begrepp. Esaiasson et al. (2012, s. 57ff) förtydligar innebörden av validitet i detta sammanhang. De talar specifikt om "begreppsvaliditet" vilket åsyftar överensstämmelsen mellan ett begrepps teoretiska definition och dess operationella indikatorer. Ju mer abstrakt ett begrepp är desto svårare är det att framställa giltiga indikatorer för att mäta det.

Kahn och Zeidler (2017) och Esaiasson et al. (2012) har genom ovanstående resonemang målat en bild av begrepp som mäktiga instrument vars teoretiska definitioner spelar en avgörande roll för hur de kan mätas och därmed vilka forskningsresultat som kan uppnås. Denna uppfattning återspeglas av Coombs och Daniels (1991, s. 27) som anser att otydligt definierade begrepp kan leda till fruktlösa forskningsstudier. Jaccard och Jacoby (2010, s. 77f) menar att tydliga definitioner inte är nödvändiga för enbart abstrakta och otydliga begrepp. Även begrepp med till synes vedertagna definitioner är värda att klargöra. Anledningen författarna ger ligger nära Kurunmäkis (2015, s. 178) tidigare presenterade liknelse av begrepp som slagfält. Forskare och teoretiker har många gånger olika idéer om begrepps egentliga innebörder.

Utifrån dessa samlade syner på begrepp är det rimligt att argumentera för användandet av tydligt definierade begrepp inom samhällsvetenskaplig forskning. Detta är en slutsats som stöds av Esaiasson et al. (2012, s. 22) som understryker vikten av att använda sig av väldefinierade begrepp i forskningssyfte. Sohlberg och Sohlberg (2013, s. 119) väger in med argumentet att det vetenskapliga språket, trots dess distansering från vardagsspråket, tenderar att kunna leda till missuppfattningar. Detta antagande har varit ett signifikant bidrag till strävan efter entydighet och klarhet inom det vetenskapliga samfundet. Strävan efter tydlighet och transparens menar författarna är ett välbefogat åtagande då språket är vetenskapens främsta verktyg. En metod genom vilken det vetenskapliga språket kan närma sig detta ideal menar Sohlberg och Sohlberg (ibid., s. 29) vara begreppsanalysen.

2.3 Begreppsanalys

Begreppsanalyser kan förstås som olika metoder genom vilka ett valt begrepps karaktäristika synliggörs. Syftet med en begreppsanalys är i detta sammanhang alltså att tydliggöra ett valt begrepp genom att lyfta dess olika kännetecken; resultaten av den analytiska processen gör det möjligt att förtydliga vad begreppet är och vad det inte är (Segesten 2006, s. 90). Begreppsanalyser kan vara användbara när det kommer till begrepp vars egentliga betydelser är osäkra. Inom det vårdvetenskapliga fältet är det vanligt att använda begreppsanalyser för att ge mångtydiga begrepp tydliga och gemensamma innebörder för att undvika förvirring (Mohammadipour et al. 2017, s. 20; Segesten 2006, s. 91).

Begreppsanalysen är en filosofisk specialitet som typiskt motiveras utifrån normativa aspekter. Ett vanligt normativt argument för begreppsanalyser är uppfattningen att akademiska begrepp bör vara entydiga och utan motsägelsefullhet. Komplexiteten och tvetydigheten bakom många vetenskapliga begrepp ses som argument för varför begreppsanalyser bör brukas för att motarbeta begreppslig oklarhet (Sohlberg & Sohlberg 2013, s. 29). Begreppsanalysen kan

kopplas till den historiskt rotade hermeneutiska (tolkande) traditionen. Ursprungligen har traditionen associerats med olika traditioner av texttolkning. Idag rymmer hermeneutiken många olika forskningsmetoder och inriktningar. En väsentlig indelning som görs i fråga om olika typer av tolkande studier är mellan ett induktivt och deduktivt perspektiv. För tolkning sett ur ett deduktivt perspektiv finns det en viss metod eller ett förhållningssätt som styr tolkningen i en viss riktning. Sett ur ett induktivt perspektiv växer tolkningen fram allt eftersom att begreppsutredaren går genom det analyserade materialet (Sohlberg & Sohlberg 2013, s. 266).

Begreppsutredning är generellt en del av alla vetenskapliga studier, då det är nödvändigt att klargöra ett begrepps teoretiska definitioner för att kunna tilldela det operationella indikatorer. Studier med begreppsanalytiska syften kan kallas för begreppsutvecklande studier. Det som skiljer en begreppsutvecklande studie från en empirisk sådan, som också rymmer ett visst mått av begreppsutredning, är att de inte nyttjar det definierade begreppet i en empirisk undersökning (Esaiasson et al. 2012, s. 35). Snarare än att uttala sig om samband eller verklighetens beskaffenhet är målet med begreppsanalyser att vidga förståelsen om ett, ofta otydligt, begrepp. Målet är att begreppet i framtiden förhoppningsvis kan nyttjas för att formulera problem eller operationaliseras för empiriska studier (Coombs & Daniels 1991, s. 27).

2.4 Social innovation, ett magiskt begrepp – möjligheter och utmaningar

En nämnvärdig fråga att ställa är huruvida begreppsanalyser för konceptuella begreppsdefinitioner är värdefulla åtaganden i förhållande till alternativa problemlösningar. En alternativ metod för att förtydliga diffusa begrepp är att bryta ned begreppet i nya, mer konkreta begrepp. En sådan strategi resulterar i att stora och mångtydiga begrepp representeras genom ett flertal klart avgränsade lexikaliska begrepp. En sådan reduktion skulle kunna bidra till ökad samstämmighet mellan samhällsforskare, då utrymmet för tolkning av begreppen minskar. Detta sker dock på bekostnad av generaliserbarhet. Att helt överge generellt applicerbara begrepp lyfts som problematiskt. Samhällsvetenskapen riskerar att bli signifikant begränsad utan generella begrepp, då allt för konkreta och isolerade begrepp förlorar mening ur ett helhetsperspektiv (Gerring 2012, s. 114f). Trots detta menar Gerring fortsättningsvis (2012, s. 119f) att inget begrepp verkligen kan bli universellt applicerbart. Samhällsvetenskapliga begrepp löper alltid risken att ge varierade definitioner mellan olika vetenskapliga fält och kontexter.

Jaccard och Jacoby (2010, s. 82) lyfter ytterligare kritik mot allt för generaliserande begrepp. De understryker vikten av att inte förbigå att begrepp kan ha olika ”dimensioner”, något som nämns vara särskilt vanligt inom samhällsvetenskapen. Det kan exempelvis röra sig om kontextuella variationer. Två specifika exempel författarna lyfter är begreppen ”intelligens” och ”risk”. Intelligens kan delas upp i flera kategorier såsom numerisk, verbal och spatial intelligens. Risk kan handla om fysisk risk (att sätta sig själv i fysisk fara) eller förslagsvis monetär risk (att riskera pengar). Överdriven generalisering kan alltså leda till en form av begränsning där väsentliga detaljer kan gå förlorade. Voorberg, Bekkers och Tummers. (2014, s. 1334) menar att social innovation är ett så kallat ”magiskt begrepp”; begreppet har omfamnat som en inspirerande reformstrategi för att lösa olika samhällsutmaningar trots begreppets otydliga teoretiska innebörd. Detta är kännetecknande för magiska begrepp, menar Pollitt och Hupe (2011, s. 643). Magiska begrepp är stora i omfång och rymmer flera överlappande och ibland även konflikterande definitioner; de uppfattas typiskt som moderna och progressiva och därav positiva; slutligen kopplas de ofta till många andra närliggande begrepp.

Magiska begrepp har enligt författarna (ibid., s. 653) flera för- och nackdelar. Magiska begrepp kan användas för att uppmuntra och legitimera trender och breda handlingslinjer. Nackdelen är att de däremot inte är lämpliga för vetenskaplig operationalisering. Magiska begrepp är allt för abstrakta och generella för att kunna erbjuda specifika instruktioner i ett givet sammanhang. Pollitt och Hupe tycks med sina magiska begrepp stämma överens med Jaccard och Jacobys kritik mot att lägga för stort fokus på generellt applicerbara begrepp i en akademisk kontext. Sohlberg och Sohlberg (2013, s. 126) instämmer med Pollitt och Hupe. De menar att diffusa och vaga begrepp är vanliga inom forskningsvärlden på grund av dess övertalande och retoriska slagkraft. Löst definierade begrepp blir dock problematiska när begreppslik tydlighet är ett krav, såsom för akademiskt bruk.

3. Metod

3.1 Kvalitativ textanalys

Studier av begrepp i text faller i somliga fall inom kategorin för kvalitativa textanalyser. Sådant är fallet med denna studie. Generellt handlar textanalyser om att lyfta och undersöka olika delar av en eller flera texter (Bergström & Boréus 2015, s. 24f). Genom kvalitativa textanalyser plockas det väsentliga innehållet i en text ut genom en noggrann läsning av dess delar och helhet efter behov. Alternativet till den kvalitativa textanalysen är en kvantitativ innehållsanalys. Ett framstående skäl för valet av en kvalitativ textanalys före en kvantitativ innehållsanalys är förutsättningen att det finns särskilda delar av texten som anses vara viktigare än andra. Kvalitativa textanalyser kan delas upp i två övergripande användningsområden: att systematisera eller kritiskt granska textinnehållet. Vart användningsområde kan sedan delas upp i tre olika typer av undersökningar. En av de systematiserande undersökningstyperna strävar efter att klassificera textens innehåll. Det innebär att textens centrala innehåll placeras under lämpliga sammanfattande rubriker. Vanligast är att sådana analyser utförs med hjälp av klassindelningar och idealtyper (Esaiasson et al. 2012, s. 210f). Relevansen av en kvalitativ ansats i detta arbete ligger i behovet av att söka efter och lyfta definitioner av begreppet social innovation i vetenskapliga artiklar, då dessa delar är centrala för arbetets syfte. I nästkommande avsnitt presenteras det metodologiska ramverk som styr arbetets struktur och riktlinjer.

3.2 Metodologiskt ramverk

3.2.1 En hybridmetod

För att uppfylla arbetets syfte att utveckla den konceptuella definitionen av begreppet social innovation har två begreppsanalytiska metoder hybridiserats till en gemensam tolkningsram i kompletterande syfte. Detta ramverk förenar Coombs och Daniels (1991) ”technical use analysis” och Gerrings (2012) begreppsanalytiska metod, ämnad för konceptuell och operationell begreppsdefiniering. Sohlberg och Sohlberg (2013) har även varit rådgivande vid olika vägval. Coombs och Daniels har främst använts som vägledande riktlinjer och har även bidragit med att ge arbetet lämpliga avgränsningar. Gerrings metod har spelat en mer avgörande roll för arbetsprocessen, då den har bidragit med ingående instruktioner som har formulerats med samhällsvetenskaplig forskning i åtanke.

En alternativ begreppsanalytisk metod av Segesten (2006, s. 91) som bygger på väletablerade modeller av kända begreppsanalytiker såsom Walker & Avant samt Schwartz-Barcott & Kim övervägdes. Segestens mall valdes dock slutligen bort, då den, samt de metoder och modeller den bygger på, utformades för att studera begrepp av särskild relevans för vården och vårdvetenskapen. Valet har således spelat en avgörande roll för frågan om

begreppsanalysens validitet. Bergström och Boréus (2015, s. 41) kopplar validitet till valet av mätmetod. En mätmetod kan anses vara valid under förutsättningen att den mäter det den är tänkt att mäta. I frågan om undersökningar såsom detta arbete, där syftet inte är att mäta ett visst fenomen, handlar validitet istället om huruvida den undersökning som genomförs faktiskt kan besvara arbetets forskningsfrågor. Då begreppsanalytiska metoder är utformade för begreppsdefinition är det inte orimligt att nyttja denna typ av analys för att uppnå arbetets syfte; det vill säga att vidga förståelsen för och utreda begreppet ”social innovation”. Det som gör den valda hybridlösningen mer relevant och valid än metoder som den Segesten (2006) utformat är då de valda begreppsanalytiska modellerna utformades med samhällsvetenskapliga begrepp i åtanke.

Coombs och Daniels (1991, s. 33–5) menar att vetenskapligt tekniska begrepp kan behöva definieras genom vad de kallar för en ”technical use analysis”. Syftet med en sådan analys är essentiellt densamma som en begreppsanalys; skillnaden är att en technical use analys strävar efter att lyfta ett begrepps ofta nyanserade och konfliktartade definitioner inom en akademisk kontext. Ett sådant arbetes primära data utgörs av de konceptuella definitioner som används av forskare och teoretiker i forskningssyfte. För att utföra en technical use analys har författarna tagit fram flera riktlinjer som kan styra fruktbulla begreppsanalyser:

Inledningsvis är det nyttigt att vara tydlig med vilket syfte ett valt begrepp bör uppfylla; alltså vilket eller vilka problem som begreppet ska hjälpa till att lösa. Vidare måste alla nya begreppsdefinitioner vara i linje med vad de flesta menar har varit begreppets tidigare innebörd; därav läggs stor vikt vid att fånga in vilka innebörder begreppet har tillskrivits av olika personer. Fortsättningsvis kan det hända att tidigare arbeten redan har formulerat definitioner av det valda begreppet i hopp om att precisera det. Dessa arbeten kan nyttjas som grund för nya definitioner. Avslutningsvis är det av vikt att lägga fram tydliga argument för varför en ny begreppsdefinition är bättre än tidigare definitioner. Sådana argument kan vara att den nya definitionen är mindre vag eller att den har samlat närliggande synonymer under ett gemensamt begrepp (ibid.).

3.2.2 Kriterier för begreppsdefinition

Gerring (2012, s. 116f) har sammanställt sju kriterier som han anser vara kritiska för formationen av teoretiskt och empiriskt dugliga samhällsvetenskapliga begrepp: *resonans*, *domän*, *konsistens*, *djup*, *differentiering*, *kausala nytta* och *operationalisering*. De två sistnämnda kriterierna, kausala nytta och operationalisering är ointressanta för detta arbete. De avser utvecklingen av kausala sambandsmodeller och empiriska indikatorer, vilket faller utanför ramarna för detta arbete. Således utesluts dem från denna begreppsanalys.

Med resonans åsyftar Gerring (2012, s. 117f) graden av klarhet av definitionen och termen associerad med ett visst begrepp. Resonans handlar om att forma begrepp med egenskaper som undviker förvirring. Ett begrepp kan uppfattas som onödigt om det inte överensstämmer, resonerar, med de redan etablerade uppfattningarna om det fenomen som begreppet representerar. Således är kriteriet om resonans närliggande Coombs och Daniels (1991, s. 33) riktlinje om att bevara det som för närvarande allmänt anses vara ett begrepps innebörder under begreppsutvecklande åtaganden. På så vis menar Gerring (2012, s. 118) att en begreppsdefinition kan få god resonans; genom att samla vanliga definitioner och undvika ovanliga sådana. I fråga om termer kan god resonans uppnås genom att ett begrepp tillskrivs det namn som bäst beskriver det fenomen begreppet representerar.

Vidare skriver Gerring (2012, s. 120f) om behovet att välja vilken domän ett begrepp är tänkt att förstås (resonera) inom. En domän utgörs av två aspekter, en språklig och en empirisk domän. Med språklig domän avses den eller de språkliga regioner ett begrepp är tänkt att förstås inom. Det kan handla om såväl naturligt språk som akademiskt och lekmannamässigt språk. Ett begrepp som förväntas kunna nyttjas inom akademien bör exempelvis formuleras för att undvika mångtydighet. Begreppsdefinitioner måste med andra ord anpassas efter dess tänkta språkliga domäner, då de annars riskerar att orsaka förvirring och förlora resonans. Med empirisk domän avses den eller de kontexter ett begrepp förväntas vara relevant för.

Fortsättningsvis understryker Gerring (2012, s. 121f) vikten av att ett begrepps definition har god konsistens. Begreppets innebörd bör med andra ord vara detsamma i de kontexter det appliceras inom. I de fall ett begrepps innebörd skiljer sig över olika kontexter menar Gerring att det är inkonsistent. Något som vanligen kallas för konceptuell ”stretchning”. Om det är önskvärt att applicera ett begrepp inom ett flertal olika kontexter är det typiskt nödvändigt att subtrahera kännetecknande attribut från begreppets definition. Ju fler attribut som definierar ett begrepp, desto mer konkret och kontextspecifikt blir det.

För att ett begrepp ska vara till någon nytta menar Gerring (2012, s. 126f) att ett begrepp med fördel har djup. Författaren talar här med andra ord om koherens mellan ett begrepps olika attribut, de fenomen som begreppet representerar. Ju mer sammanhängande de olika attributen är, desto djupare och starkare blir begreppet. Avslutningsvis skall nämnas att kriteriet för djup är närliggande kriteriet av differentiering. Kriteriet av djup åsyftar hur sammanhängande ett begrepps interna attribut är medan kriteriet för differentiering avser hur begreppet i sin tur förhåller sig till närliggande begrepp. Ett begrepp riskerar att förlora sin mening om det inte går att skilja från närliggande begrepp.

3.2.3 Gerrings begreppsanalys steg för steg

Gerring (2012, s. 131–6) bidrar med en egen metod för teoretiska och operationella begreppsdefinitioner. Processen kan summeras upp i tre steg:

För det första väljs ett relevant begrepp ut för granskning genom en formell eller informell process. I detta steg söker forskaren efter nära besläktade begrepp och definitioner från historiskt material, ordböcker och relevanta forskningsfält. Urvalsprocessen görs manuellt av forskaren och valt material kan anses vara representativ under förutsättningen att forskaren söker efter alla tänkbara användningar och definitioner av sitt valda begrepp inom en eller flera språkdomäner.

För det andra gäller det att sammanställa det valda begreppets vanligast förekommande karaktäristika i en så kallad ”lexikalisk” definition. Processen, som Gerring kallar för klassificering, utförs genom kombinationen av närliggande termer och definitioner relaterade till det undersökta begreppet. Den lexikaliska definitionen presenteras lämpligen med en hierarkiskt strukturerad tabell som omfattar begreppets kännetecknande attribut i separerade klasser. Med komplexa begrepp kan det vara svårt att sortera attributen på ett sådant vis. En viss överlappning mellan kännetecknande attribut kan inte alltid undvikas. Trots detta är en sådan sammanställning eftersträvansvärd för att skapa enklare översikter över komplexa begrepp (ibid.).

I det tredje och sista steget skall begreppets konceptuella och operationella definition presenteras. I fallet av detta arbete är däremot enbart konceptualiseringsfasen av intresse. Tre möjliga konceptuella definitionsstrategier presenteras: minimal, maximal och kumulativ definition (Gerring 2012, s. 134–7). För detta arbete valdes en av dessa strategier, nämligen den maximala definitionen som presenteras nedan:

Den maximala definitionen syftar till att konstruera en idealtyp av begreppet. I detta sammanhang innebär det en konstruktion som inkluderar de flesta eller samtliga av begreppets karaktäristika så länge slutprodukten är koherent och undviker motsägande attribut. Syftet är att formulera en extrem version av begreppet för att fånga in dess olika nyanser. Det är inte nödvändigt eller troligt att den sådan konceptuell definition är direkt empiriskt mätbar. Snarare än att representera verkligheten används idealtyper som analytiska verktyg med hjälp av vilka verkliga fall kan analyseras och förstås. Den maximala definitionen grundar sig i Max Webers arbete med idealtyper; såsom Webers kanske mest kända, byråkratiska, idealtyp. I likhet med Webers idealtyp strävar den maximala definitionen att samla ett begrepps mest nödvändiga, såväl som mer diffusa och alternativa attribut (Gerring 2012, s. 136f).

Anledningen att den maximala definitionsstrategin valdes framför den kumulativa och minimala är för att maximala definitioner generellt har störst chans att uppfylla Gerrings (ibid., s. 139) kriterier och samtidigt behålla så mycket av begreppets olika innebörder som möjligt. Den minimala definitionen syftar till att reducera det lexikaliskt definierade begreppet till dess essäns, eller kärna (Gerring 2012, s. 135). Sohlberg och Sohlberg (2013, s. 129f) refererar till denna strategi som att finna ett begrepps realdefinition. Åtagandet är baserat på grundantagandet att definitioner kan vara sanna eller falska. Det är närliggande Platons filosofiska idéer om en sann verklighet. Att argumentera för en definitions essentiella drag är svårt i praktiken. Av denna anledning har stora delar av den moderna vetenskapen gått från användandet av reala definitioner. Gerring (2012, s. 135) lyfter ytterligare en nackdel med minimala definitioner; nämligen att de reducerar komplexa och mångfacetterade begrepp till avskalade bråkdelar. Till följd förlorar dessa begrepp sina många olika nyanser.

Gerrings (2012) metod ger inga instruktioner för hur det insamlade materialet bäst sorteras inför begreppsanalysen och ger inga rekommendationer kring vilka aspekter av materialet som väger tyngre än andra. Mycket ansvar läggs under dessa skeden på utredaren. Under det tolkande stadiet där olika definitioner slås samman och formar nya kännetecknande attribut tjänar Gerrings kriterier syftet att hjälpa utredaren vid olika vägval. I brist på dessa instruktioner hade tolkningen löpt risken att istället präglas av vad utredaren finner väsentligt vilket i sin tur lämnar mer utrymme öppet för slarv. Kriterierna kan liknas vid det tidigare nämnda hermeneutiskt deduktiva perspektivet, utifrån vilket utredarens tolkningar styrs av en viss metod eller andra vägledande förutsättningar.

3.3 Tillvägagångssätt

3.3.1 Databasinsamling och urvalskriterier

I enlighet med Coombs och Daniels (1991) technical use analys avgränsades databasinsamlingen till vetenskapliga artiklar. Insamlingen gjordes genom sökningar i akademiska databaser, tillgängliga online via Malmö högskolas bibliotek. Två systematiska sökningar utfördes under maj månad 2017. I båda sökningar var ”*Social innovation*” sökord för artikelrubriker. Sökningarna skildes med val av olika nyckelord, varav den första sökningen innehöll sökorden: ”*social innovation*” och ”*public sector*”. I den andra sökningen ersattes ”*public sector*” med sökordet ”*government*”. Sökorden valdes för att finna definitioner av begreppet och samtidigt erhålla en överblick över hur begreppet förhåller sig till offentliga aktörer. Utöver sökorden användes andra utökande och begränsande filter för att förfinas resultatet. Sökportalens samtliga tillgängliga databaser nyttjades för båda sökningar. Detta inkluderar de, enligt Eriksson och

Wiedersheim-Paul (2011, s. 97), lämpliga databaserna: Directory of Open Access Journals och Social Sciences Citation Index. Dessutom valdes en utökande funktion för att erhålla sökresultat med närliggande sökord. Tillsammans med denna funktion bedömdes sökorden som tillräckliga för att erhålla ett brett urval.

För att försäkra att resultaten skulle vara relevanta och av hög vetenskaplig kvalitet etablerades flera exklusionskriterier. Enbart artiklar publicerade mellan år 2000–2017 inkluderades i sökningen och samtliga av dessa var vetenskapligt granskade och publicerade i akademiska journaler. Då detta arbete tar avstamp från Coombs och Daniels (1991) technical use analys och således avgränsar det insamlade materialet till vetenskapliga artiklar är det relevant att dessa betraktas kritiskt. Det är särskilt viktigt, menar Bergström och Boréus (2015, s. 43), när det kommer till arbeten centrerade kring texter. Avslutningsvis exkluderades artiklar som var skrivna på något annat språk än engelska. Den engelska språkavgränsningen rekommenderas av Östlundh (2006, s. 67), med anledning att undvika översättningssvårigheter och misstolkningar. Detta är enligt författaren godtagbart då majoriteten av vetenskapligt material finns skrivet på engelska. Eriksson och Wiedersheim-Paul (2011, s. 61) menar frågor om reliabilitet är särskilt aktuella i tolkande utredningar. Valet att exkludera artiklar skrivna på ett obehärskat språk tjänar även syftet att minska risken för misstolkningar och därmed risken för låg reliabilitet.

Den första sökningen, med sökorden ”social innovation” och ”public sector”, resulterade i 19 träffar. Av dessa visade sig en av träffarna vara otillgänglig vilket reducerade antalet till 18. Den andra sökningen resulterade i 31 träffar. Sex av dessa föll bort då artiklarna var otillgängliga. Ytterligare tre togs bort, då de var resultat som redan hade hämtats från den första sökningen. Det totala antalet artiklar som återstod från den andra sökningen var 22. Samtliga artiklar hämtades i fulltext och efter noggrann genomläsning kunde irrelevanta artiklar sorteras bort. En artikel ansågs vara irrelevant för arbetets syfte om den inte innehöll några urskiljbara definitioner av social innovation. Från den första sökningen ansågs sex artiklar vara utan relevans för arbetets syfte, vilket reducerade antalet artiklar till tolv. Av den andra sökningens resultat var tolv av artiklarna utan relevans vilket kvarlämnade tio artiklar för närmare granskning.

Under nästa steg av datainsamlingen samlades teoretiska definitioner av social innovation från 20 av de 22 artiklarna (se bilaga 1) som sorterats fram. Var artikel lästes åter igenom och identifierade relevanta begreppsdefinitioner gulmarkerades och antecknades därefter i ett separat dokument. Bland sökresultaten fanns två tidigare utförda begreppsanalyser av social innovation utförda av Pol och Ville (2009) samt Grimm et al. (2013). Definitioner från dessa

artiklar antecknades i ett separat dokument för forma utgångspunkten för begreppsanalysen i enlighet med Coombs och Daniels (1991, s. 33–5) rekommendation. Gerring (2012, s. 133) menar att ett tillräckligt brett urval bör finna majoriteten av ett begrepps vanligaste innebörder. Vidare menar Gerring (ibid.) att ett urval av begreppsdefinitioner kan anses vara tillräckligt då definitioner och begreppsanvändningar från olika källor börjar repeteras. Utifrån denna måttstock bedömdes urvalet av begreppsdefinitioner från de framtagna 20 artiklarna som lämpligt för arbetets syfte.

3.3.2 Analys

Analysen inleddes med noggranna granskningar och översättningar av definitionerna av social innovation som samlats in från de utvalda artiklarna. De vanligast förekommande definitionerna färgkodades. Likartade definitioner sorterades i gemensamma kategorier tillhörande en viss färgkod. Processen av repeterade granskningar av materialet tjänade syftet att identifiera flera snarlika och närliggande definitioner och minska risken för misstolkningar och därav bidra till att höja arbetets reliabilitet. När samtliga definitioner kodats formade kategorierna begreppets framträdande attribut. Tillsammans med resultaten från de tidigare utförda begreppsanalyserna av Pol och Ville (2009) och Grimm et al. (2013), kunde en lexikalisk definition av social innovation sammanställas (se Figur 2), med Gerrings (2012) kriterier som mall. Med Gerrings instruktioner och den lexikaliska analysen som utgångspunkt kunde en maximal definition bestående av samtliga identifierade attribut formuleras.

3.4 Avgränsning

För begreppsanalytiska arbeten är det vanligt att studera förekomsten av begrepp i skönlitterära verk, läroböcker och dagstidningar utöver ordböcker och vetenskapliga artiklar (Segesten 2006, s. 93). Detta arbete är dock begränsat till att undersöka begreppet social innovation i en akademisk kontext och därav utgörs primärmaterialen av vetenskapliga artiklar. Detta val är i enlighet med Coombs och Daniels (1991, s. 34) riktlinjer, specifikt deras technical use analys, där meningen och innebörden som tillskrivs begrepp i forskningssyfte är av intresse. Avgränsningen är alltså till stor del följden av det metodologiska ramverk som styr arbetsprocessen; trots denna avgränsning kan arbetet ännu anses vara av värde då de huvudsakliga problem som har identifierats i relation till begreppet är till följd av begreppets tveksamma teoretiska definitioner. Någon dom såväl akademiker som SCB är överens om (se avsnitt 1.2).

4. Resultat och analys

4.1 Tidigare begreppsdefinitioner

Under materialinsamlingen upptäcktes två tidigare utförda begreppsutredande studier som strävade efter att förtydliga innebörden av begreppet social innovation. Dessa var: ”*Social innovation: Buzz word or enduring term?*” av Pol och Ville (2009), samt ”*Locating the concept in theory and practice*” av Grimm et al. (2013). Pol och Ville (2009, s. 884) reducerar definitionen av eftersträvansvärda sociala innovationer till ”... skapandet av nya idéer som uppvisar positiv inverkan på kvaliteten och/eller kvantiteten av liv” (ibid.). Med kvalitet och kvantitet åsyftar författarna (ibid., s. 883) förbättringen av generella levnadsförhållanden. Kvalitativa faktorer innebär förslagsvis tillgång till rent luft och vatten och möjligheten till högre utbildning. Med kvantitet talar författarna istället om genomsnittlig livslängd.

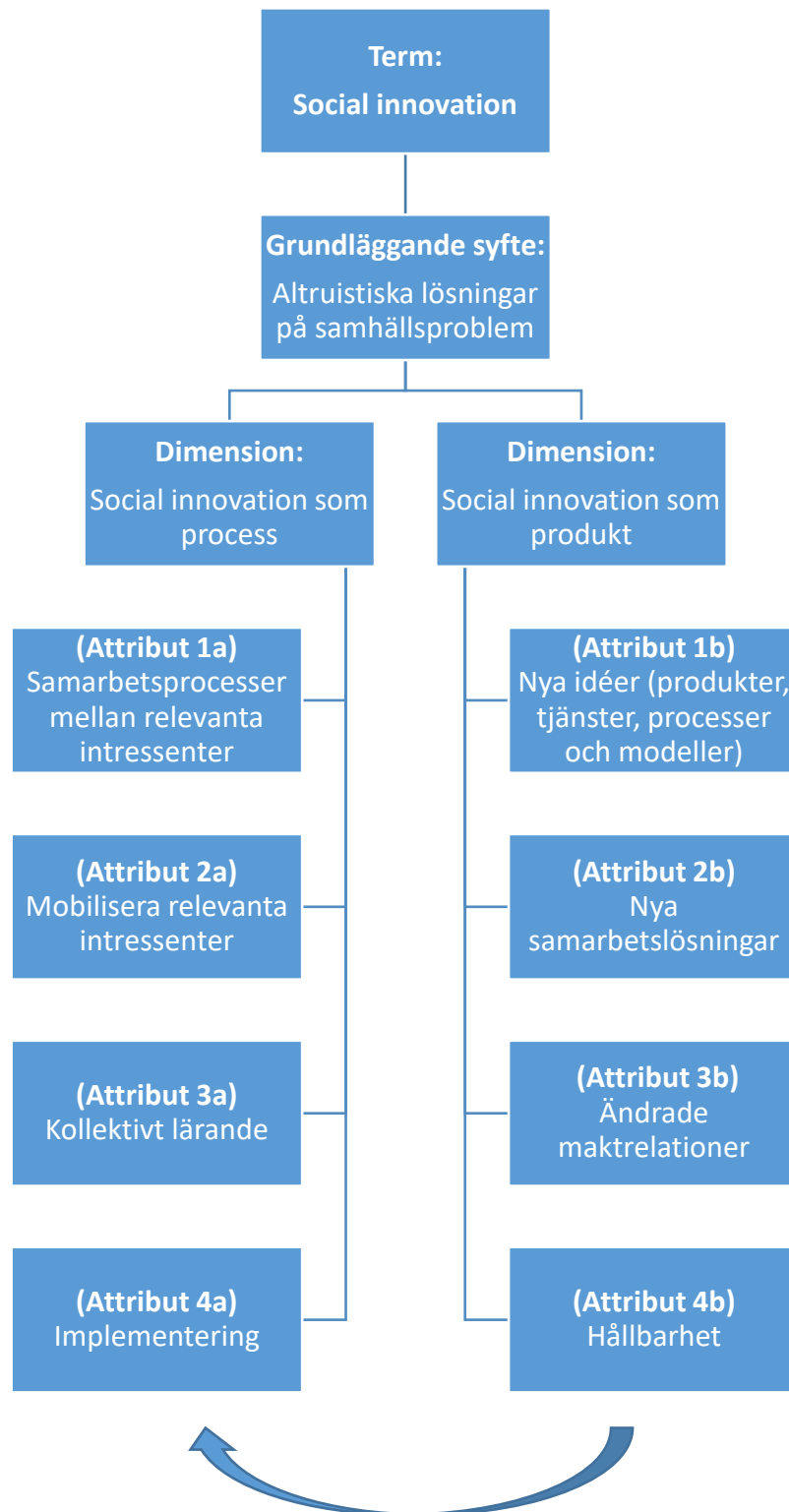
Pol och Ville (ibid., s. 884f) diskuterar två konceptuellt avskilda innovationsbegrepp: ”renodlade sociala innovationer” och ”marknadsinnovationer”. Skillnaden mellan de två begreppen rör bakomliggande motivationer. Syftet med renodlade sociala innovationer är enbart att förbättra människors levnadsförhållanden. Syftet med marknadsinnovationer är istället att gå med ekonomisk vinst. Mellan de två begreppen finns en överlappande kategori kallad ”bifokala innovationer”. Dessa är marknadsinnovationer som, av slump eller syfte, även har bidragit till att ge människor bättre levnadsvillkor och därmed blivit en social innovation i dess egen rätt. Då tanken bakom renodlade sociala innovationer inte är att gå med vinst menar författarna att den fria marknaden inte kan förväntas producera en tillfredsställande mängd sociala innovationer. Istället faller det ansvaret hos individer i samhället. Detta är problematiskt, då få individer har resurserna eller tillräckliga incitament för att bedriva sin tid med att utveckla eller delta i sociala innovationer. Här har den offentliga sektorn en viktig roll att spela som uppmuntrare och möjliggörare genom att nyttja tillgängliga maktredskap. För att renodlade sociala innovationer ska kunna utvecklas med någon säkerhet är den offentliga sektorns stöd nödvändigt.

Grimm et al. (2013, s. 450f) definierar social innovation som processer (och produkterna av) av samarbeten, partnerskap, interaktion och delandet av resurser mellan intressenter som tillsammans utgör den sociala sfären, med syftet att lösa några av samhällets mest allvarliga utmaningar. Intressenterna utgörs till stor del av den offentliga sektorn, privata företag, civilsamhället, välgörenhetsorganisationer och individuella medborgare. Författarna samstämmer med Pol och Ville (2009) på ett par punkter. Liksom Pol och Ville menar de att den offentliga sektorn spelar en viktig roll för att uppkomsten av social innovation ska

möjliggöras. Stater kan uppmuntra social innovation med hjälp av deras köpkraft och maktmedel; de kan använda sig av ekonomiska incitament och avveckla byråkratiska barriärer. Författarna menar att den offentliga sektorn behöver nyttja dessa medel då sociala innovationsprocesser lägger en del ansvar hos individuella medborgare att vara delaktiga i samhällsbyggandet (Grimm et al. 2013, s. 450f)

4.2 Social innovation – Lexikalisk definition

Av det insamlade materialet framgick att social innovation kan delas upp i två olika dimensioner med tillhörande kännetecknande attribut. En sådan dimensionell tudelning har därför gjorts som del av denna analys. De två dimensionerna av social innovation är: ”social innovation som process” och ”social innovation som produkt” (Charalabidis, Loukis och Androutsopoulou 2014, s. 227; Klievink & Janssen 2014, s. 247; Neumeier 2017, s. 35; White & Koten 2016, s. 36). Den dimensionella uppdelningen stämmer även väl överens med definitionen som resulterade från begreppsanalysen av Grimm et al. (2013, s. 450f). Nedan följer en presentation av en ny lexikalisk definition av begreppet social innovation, utifrån Gerrings (2012) instruktioner och kriterier. Definitionen är unik och baserad på begreppets vanligast förekommande definitioner och tillskrivna innebörder i det insamlade materialet såväl som tidigare utförda begreppsanalyser. Begreppets två dimensioner och framstående attribut presenteras även i ett illustrativt schema på följande sida.

Figur 2: En lexikalisk sammanställning av begreppet "social innovation", uppdelat i två dimensioner: "social innovation som process" samt "social innovation som produkt". Dimensionerna, med tillhörande unika attribut, förenas av ett attribut i form av ett gemensamt syfte: det slutliga målet att lösa olika samhällsproblem. Pilen representerar faktorer som länkar de två dimensionerna samman. Figuren baseras på en taxonomisk tabell av Gerring (2012, s. 135).

4.2.1 Social innovation som process

Den förstnämnda dimensionen av social innovation består av pågående processer eller handlingar. Det kanske mest kännetecknande processorienterade fenomenet som associeras med social innovation är (1a) samarbetsprocesser mellan relevanta intressenter (White 2014, s. 277). Samarbetsprocesser mellan olika aktörer är en central del av vad som utgör sociala innovationer, menar Neumeier (2017, s. 37). Voorberg, Bekkers och Tummers (2014, s. 1334) talar om gränsöverskridande processer av delaktighet, utbyten och samverkan mellan relevanta intressenter. Detta inkluderar offentliga organisationer och även slutanvändare, vilket åsyftar medborgare i den aktuella kontexten av offentlig sektor. Charalabidis, Loukis och Androutsopoulou (2014, s. 227) menar att nya samarbetsprocesser utförs av nya nätverk av sociala aktörer, såsom: statliga organisationer, företag, icke-statliga organisationer och civilsamhället. Nemeč, Orviska och Lawson (2016, s. 74) tillägger att social innovation uppstår för samhället, alternativt för avgränsade lokalsamhällen, genom samarbetsprocesser mellan samhällets medlemmar och den offentliga sektorn.

En annan, men närliggande, form av sociala innovationsprocesser är (2a) mobilisering av relevanta intressenter (Neumeier 2017, s. 35). För den offentliga sektorn kan detta innebära tillvaratagandet av lokala och mänskliga resurser (Matei, Săvulescu & Antonovici 2015, s. 5). Det kan vara strategiskt, som Jacobi, Edmiston och Ziegler (2017, s. 149) exemplifierar, att aktivt uppmuntra utsatta och marginaliserade samhällsgrupper att vara delaktiga i policyprocesser samt identifiera och definiera sociala problem. Galli et al. (2014, s. 1646) menar att sådana medskapande samarbeten är lämpliga för att mobilisera lokala resurser för att lösa lokala problem. Healey (2015, s. 22) tillägger att aktörer på gräsrotsnivå med fördel mobiliseras till småskaliga lokala organisationer för att nyttja lokal kunskap och närhet till slutanvändare för att höja kvaliteten och effektiviteten på olika tjänster för lokala behov.

En stor anledning varför partnerskap och delaktighet mellan relevanta intressenter ses som eftersträvansvärt är uppfattningen att det uppmuntrar (3a) kollektivt lärande. Idéer sprids och korsas med varandra (White & Korten 2016, s. 36; Jing & Gong 2012, s. 234). Sociala innovationer uppmuntras särskilt då mindre organisationer, exempelvis samhällsgrupper på gräsrotsnivå, utbyter idéer med större, djupt rotade och stabila organisationer såsom statliga myndigheter. Mindre organisationer tenderar att vara mer flexibla och snabbanpassade till utmaningar som klimatförändring. Kreativa gräsrotsgrupper kan alltså vara effektiva resurser för typiskt trögrörliga offentliga organisationer när dessa delar med sig av sina specialiserade idéer och bidrar till beslutsfattandeprocesser (White & Korten 2016, s. 37).

De sociala innovationsprocesserna slutar dock inte vid partnerskap och samarbeten för utbytet av idéer och kunskap eller ökat medborgarengagemang och nyttjandet av nya resurser. I många fall syftar samarbeten mellan relevanta intressenter även till (4a) implementeringen av sociala innovationer och tjänster (El-Haddadeh & Weerakkody 2012, s. 290; Jing & Gong 2012, s. 234). Ideella organisationer pekas ofta ut som en nyckelaktör för såväl utveckling som implementering av sociala innovationer (Lindberg & Hylander 2017, s. 171). Nemeč, Orviska och Lawson (2016, s. 74) menar att slutanvändare, medborgare, förväntas vara involverade i såväl skapandet som implementeringen av sociala innovationer. Enligt Galli et al. (2014, s. 1646) är uppfattningen att medskapandeprocesser mellan medborgare och den offentliga sektorn på lokalnivå innebär både designen och implementeringen av offentliga tjänster.

4.2.2 Social innovation som produkt

Den andra dimensionen av social innovation betraktar begreppet som representativt för olika utkomster (Neumeier 2017, s. 35; White & Koten 2016, s. 36). Dessa utkomster kan ta flera olika former. Typiskt är att utkomstbaserade sociala innovationer beskrivs som (1b) nya idéer i form av produkter, tjänster och modeller (Matei, Săvulescu & Antonovici 2015, s. 5; El-Haddadeh et al. 2014, s. 251). För den offentliga sektorn kan sådana idéer exempelvis ta form genom nya reglementen (Klievink & Janssen 2014, s. 241). Utöver definitionen av sociala innovationer som produkter, tjänster och modeller tillägger Jacobi, Edmiston och Ziegler (2017, s. 149) att dessa utkomster kan vara relevanta för olika samhällsnivåer. Det varierar alltså från fall till fall.

Dax, Oedl-Wieser och Strahl-Naderer (2014, s. 150) menar att sociala innovationer kan ses som förändrade attityder, beteenden eller uppfattningar hos grupper av människor som i sin tur leder till (2b) nya samarbetslösningar. Matei, Săvulescu & Antonovici (2015, s. 5) skriver överensstämmande att sociala innovationer skapar nya sociala relationer eller samarbeten. Enligt White & Koten (2016, s. 27) kommer detta till uttryck i form av ökat engagemang och deltagande i nätverkslösningar eller andra former av samarbeten. Neumeier (2017, s. 35) skriver att nya samarbetslösningar även kan referera till nya modeller för nätverksstrukturer mellan offentliga organisationer och relevanta intressenter.

En vanlig och generellt önskvärd konsekvens av samarbeten och nätverkande med nya samhällsaktörer är (3b) ändrade maktrelationer. Sociala innovationer, menar El-Haddadeh et al. (2014, s. 251), är medel med hjälp av vilka människors maktpositioner kan förstärkas. Jacobi, Edmiston och Ziegler (2017, s. 149) vidareutvecklar fenomenet; på medborgarnivå kan det röra sig om att utsatta samhällsgruppers förmåga att påverka relevanta policyprocesser stärks; det

som ett resultat av mer inkluderande samarbeten mellan den offentliga sektorn och civilsamhället. Neumeier (2017, s. 37) menar att medborgares ökade makt är en viktig del av vad som utgör social innovation. White och Koten (2016, s. 27, 36) förklarar omfördelningen av makt som följden av att intressenter genom samarbetsprocesser och ökat deltagande får tillgång till nya resurser och förstärkt kapabilitet. Därmed förändras tidigare maktstrukturer.

Avslutningsvis finns uppfattningen att social innovation resulterar i (4b) hållbara utkomster (Voorberg, Bekkers & Tummers 2014, s. 1334). El-Haddadeh et al. (2014, s. 251) menar att hållbar samhällsutveckling är en av utkomsterna av sociala innovationer. Enligt White och Koten (2016, s. 27) skall dessa utkomster även vara mer hållbara än rådande lösningar. Manning och Roessler (2013, s. 527f) ger ett konkret exempel, med social innovation i termer av långvariga allianser mellan offentliga och privata aktörer.

4.2.3 Social innovation - ett tudelat begrepp med sammanbindande egenskaper

Den presenterade lexikaliska definitionen av social innovation har delat upp begreppet i två olika dimensioner. Flera faktorer talar dock för att dimensionerna genom dess tillhörande karaktäristika är nära sammanhängande och i somliga fall ömsesidigt beroende av varandra. Dimensionerna delar dessutom ett gemensamt attribut som ännu inte presenterats. Detta attribut utgörs av det grundläggande syfte som har tillskrivits social innovation i detta arbete, det vill säga: altruistiska lösningar på samhällsproblem. I detta sammanhang åsyftar begreppet ”altruism” att de sociala innovationerna, är socialt och inte ekonomiskt motiverade. Formuleringen grundas i följande faktum:

För det första har det framkommit att oavsett vilka fenomen, egenskaper eller innebörder som tillskrivits social innovation i det insamlade materialet, har begreppets slutliga syfte varit till stor grad detsamma; att lösa samhällsproblem i en värld där tillgängliga resurser ständigt minskar (Jacobi, Edmiston & Ziegler 2017, s. 149). Vanligen nämns samhällsutmaningar såsom åldrande befolkningar, ekonomiska kriser, bristande kvalitet på utbildningssystem samt socialt och ekonomiskt utsatta städer och regioner (Matei, Săvulescu & Antonovici 2015, s. 8; El-Haddadeh & Weerakkody 2012, s. 290). Ytterligare problemområden som nämns är sjukvården, klimatförändringar och sociala och kulturella utmaningar (Popov et al. 2016, s. 1137f). Bonnafous (2014, s. 398) tar upp än mer specifika exempel, såsom bristen av kvalificerande yrkesutbildningar inom återvinningssektorn, professionell utveckling för människor över 45 års ålder och ett bristande intresse för agrikulturella yrkesområden inom den yngre befolkningen.

För det andra och sista har social innovation lyfts som en övergång från tron på marknaden som effektiv leverantör av offentliga medel och lösningen på svåra samhällsutmaningar. Charalabidis, Loukis och Androutsopoulou (2014, s. 227) menar att sociala innovationer har sociala mål och motiveringar istället för vinstdrivna. Vidare förklarar författarna att social innovation strävar efter att lösa de problem som inte har kunnat åtgärdas av marknaden eller de statliga tjänster som inte delegerats till privata aktörer. Domanski, Howaldt och Schröder (2017, s. 307) identifierar social innovation som en del av moderna utvecklingsteorier som kritiserar dominerande ekonomiskt styrda koncept.

Utöver ovanstående resonemang så stämmer det samlade attributet ”altruistiska lösningar på samhällsproblem” även väl överens med slutsatserna från Grimm et al.:s (2013) samt Pol och Villes (2009) begreppsanalyser. Attributet förenar den allmänt accepterade idén om sociala innovationer som lösningar på samhällsproblem samt att dessa, i likhet med Pol och Villes (ibid.) ”renodlade” sociala innovationer, ska ha sociala snarare än finansiella motiveringar. Sociala innovationer som är bieffekter av vinstdrivna marknadsinnovationer, så kallade bifokala innovationer, inkluderas alltså inte i den lexikaliska definition som sammanställts i detta arbete.

Begreppets två dimensioner länkas alltså samman genom antagandet att oavsett vilken form den sociala innovationen tar, process eller produkt, är begreppets grundläggande syfte detsamma. Ytterligare en egenskap som binder de två dimensionerna samman inom dess terminologiska ramar är antagandet att processer av sociala innovationer resulterar i nya former samarbetsprocesser och nätverkskonstruktioner som i sin tur förnyar pågående samarbetslösningar. Utifrån betraktelsen av sociala innovationer som process och produkt är sociala innovationer enligt Grimm et al. (2013, s. 438) mål i sig.

4.3 Maximal definition

En maximal begreppsdefinition syftar till forma ett begrepps framträdande karaktäristika till en sammanhängande och omfattande idealtyp. Så många som möjligt av begreppets identifierade attribut skall listas så länge det inte gör begreppet osammanhängande genom motsägelser och oklarheter. Detta inkluderar attribut som kan anses vara absolut nödvändiga till attribut som skulle kunna plockas bort utan att begreppet förlorar sin mening (Gerring, 2012, s. 136f). I fallet av social innovation har följande idealtyp formats utifrån den lexikaliska definitionen:

Sociala innovationer är processororienterade och produktorienterade innovationer. De processororienterade aspekterna av social innovation åsyftar i synnerhet olika former av gränsöverskridande samarbeten mellan relevanta samhällsaktörer inom privata och offentliga

sektorer. Genom och för olika samarbetslösningar kan relevanta intressenter mobiliseras för att bättre nyttja tidigare otillgängliga resurser genom de mobiliserade intressenterna. Samarbetsprocesser präglas av kollektivt lärande i termer av att idéer från aktörer med olika bakgrunder korsas och sprids. Samarbetsprocesserna kan även sträcka sig till implementeringsfaser där relevanta aktörer bidrar för att nyttja tillgängliga resurser i bästa mån. Produktorienterade sociala innovationer kan ta formen av nya samarbetslösningar och nätverksstrukturer som i sin tur resulterar i nya eller förändrade samarbetsprocesser. Sociala innovationer är alltså till viss del mål i sig, där samarbetsprocesser lägger grunden för nya former av samarbeten. Produktorienterade sociala innovationer är hållbara och innebär förändrade maktrelationer mellan relevanta samhällsaktörer. Oavsett den sociala innovationens form, process eller produkt, är innovationen socialt motiverad och altruistisk i sin natur. Syftet är att lösa samhällsproblem snarare än att driva in ekonomiska vinster.

4.4 Att definiera social innovation utifrån Gerrings kriterier

Gerrings (2012) kriterier är sammanställda för att underlätta utvecklingen av högkvalitativa samhällsvetenskapliga begrepp och har varit avgörande för att uppnå detta arbetes syfte. Således har de haft flera implikationer för den lexikala och maximala definitionen av social innovation som formats i detta kapitel. I strävan efter att uppfylla Gerrings (ibid., 117f) resonanskriterium, såväl som Coombs och Daniels (1991, s. 33) riktlinjer, har begreppets vanligast förekommande definitioner förenats i formationen av en ny definition. Att ersätta begreppets namngivande term, det vill säga ”social innovation”, med nya ord valdes bort. Enligt Gerring (ibid., s. 120f) bidrar dessa val till att minska förvirring inom de domäner begreppet är tänkt att resonera inom. Huruvida resonanskriteriet kan anses vara uppfyllt eller inte är dock även beroende av valet av den eller de domäner som begreppet är tänkt att förstås inom.

I fallet av denna analys har social innovation tillskrivits en språklig samt en empirisk domän varav den språkliga domänen avser det akademiska språket. Valet av en akademisk domän var nödvändigt för att hantera den identifierade problematiken med svaga teoretiska definitioner av social innovation inom akademin (se avsnitt 1.2). Detta, som Gerring (ibid., s. 120f) förklarar, då vetenskapligt brukbara begreppsdefinitioner förväntas vara så entydiga som möjligt för att undvika förvirring och tveksam forskning. Den empiriska, kontextuella, domänen var social innovation i förhållande till offentlig sektor. Till följd av detta är samtliga attribut associerade med den slutliga definitionen av social innovation förenliga med kontexten av offentliga organisationer på olika nivåer.

För att uppfylla Gerrings (2012, s. 121) kriterium om god konsistens och undvika så kallad konceptuell stretchning har en balans slagits mellan generalitet och specificitet. Antalet och innebörden av de attribut som tillskrivits social innovation efter begreppsanalysen resulterade i att göra begreppet allmänt applicerbart i fall som involverar offentliga (och även till stor del privata) aktörer. Detta påstås dock med visst förbehåll, trots att begreppets karaktäristika har valts ut med konsistens i åtanke; Gerring (ibid., s. 119f) erkänner nämligen själv att inga samhällsvetenskapliga begrepp sannerligen kan påstås vara universellt applicerbara då dessa typiskt tillskrivs säregna innebörder mellan olika vetenskapliga fält och kontexter.

Gerrings (ibid., s. 126f) närliggande kriterier om djup och differentiering har spelat en avgörande roll i formationen av en begreppsdefinition av social innovation som skiljer sig internt, och till följd externt från närliggande begrepp. I definitionen kvarhålls de två dimensionerna av social innovation inom ett gemensamt begreppsligt ramverk. Ett alternativ hade varit att stycka upp begreppet till två nya begrepp som representerar social innovation som process och produkt för sig själva. Det alternativet undveks dels för att uppfylla resonanskriteriet, då social innovation ofta formuleras som processer och produkter samtidigt (se exempelvis: Charalabidis, Loukis och Androutsopoulou 2014, s. 227; Grimm et al. 2013, s. 450f; Klievink & Janssen 2014, s. 241; Neumeier 2017, s. 35; White & Koten 2016, s. 36). En annan anledning är att separationen av de två dimensionerna riskerar leda till två mer konkreta men förhållandevis meningslösa begrepp. Detta enligt Gerring (2012, s. 114f) som menar att allt för konkreta begrepp förlorar sin mening i förhållande till helheten.

Tillägget av ”altruism” som del av ett definierande attribut för social innovation (oavsett form) stör inte de dimensionella förhållandena som binder begreppet samman. Det altruistiska attributet syftar enbart till att definiera vilka motivationer som driver formationen och utvecklingen av sociala innovationer framåt; det definierar det grundläggande syftet bakom social innovation och kan betraktas som svaret på frågan ”varför?” snarare än ”hur?”. Således kan argumentet framföras att begreppet ännu kan betraktas som sammanhängande och därav uppfyller Gerrings (ibid., s. 126f) kriterium rörande begreppsligt djup. Till följd kan argumentet även framföras att tillägget har bidragit till att göra begreppet mindre diffust. Detta då genom att, som Pol och Ville (2009), dra en tydlig linje mellan altruistiska ”renodlade” sociala innovationer och sociala innovationer som bieffekt av vinstdrivna marknadsinnovationer. Det resulterar i en mer avgränsad definition av sociala innovationer som är tydligare differentierad från det närliggande överlappande fältet mellan sociala innovationer och marknadsinnovationer; fältet som Pol och Ville (ibid.) döpte till ”bifokala” innovationer.

4.5 Bottom-up och Top-down: Betydelsen av kontext

Social innovation lägger ett stort fokus på olika samhällsaktörer och hur dessa samarbetar. Sociala innovationer skapas när civilsamhället, icke-statliga organisationer, den fria marknaden och den offentliga sektorn samverkar inom och mellan varandra i olika konstellationer (se avsnitt 4.2). En faktor som inte kännetecknar begreppet i sig men som enligt Popov et al. (2016, s. 1139) är värd att belysa är vilken eller vilka aktörer som initierar de sociala innovationerna. Detta kan nämligen variera. När sociala innovationer instigeras av statliga myndigheter eller organisationer i högre maktpositioner talas om ”Top-down” innovationer. Initiativ som istället tar sin grund på gräsrotsnivå, bland vanliga medborgare eller mindre mäktiga organisationer kan istället betraktas som ”Bottom-up” innovationer. Pol och Ville (2009, s. 884) menar att denna faktor, vilken kan beskrivas som den miljö eller kontext inom vilken sociala innovationer kan utvecklas och existera, utgör nödvändiga förutsättningar för begreppet och är således inte en del av begreppet i sig. Författarna understryker vikten av att reflektera över den roll kontext och miljö har för utvecklingen av sociala innovationer, då dessa inte formas i vakuum. Faktum är, enligt Popov et al. (2016 s. 1145), att en överväldigande majoritet av sociala innovationer initieras på gräsrotsnivå i civilsamhället med förhållandevis lite involvering från den offentliga sektorn. Pol och Ville (ibid. s. 885) menar att statliga resurser är nödvändiga för att skapa hållbara sociala innovationer som inte förväntas gå med ekonomisk vinst. I detta får de stöd av Healey (2015, s. 23) som lyfter vikten av den offentliga sektorns stöd för att sociala innovationer som utvecklas på gräsrotsnivå inom civilsamhället ska kunna bli hållbara i längden.

5. Diskussion

I detta arbete har en ny definition av begreppet ”social innovation” presenterats. Definitionen är produkten av en sammanställning av de vanligast förekommande definitionerna och tolkningarna av begreppet inom en akademisk domän utifrån Gerrings (2012) kriterier och Coombs och Daniels (1991) riktlinjer. Den nya definitionen kan förstås som en syntes av resultaten från Pol och Villes (2009) samt Grimm et al.:s (2013) tidigare utförda begreppsanalyser med stöd från det insamlade materialet. Det ”nya” i definitionen som följt denna begreppsanalys är kombinationen av idén om social innovation som processer och produkter och idén om ”renodlade”, socialt motiverade sociala innovationer.

Gerrings (2012) krav på djupa begrepp med sammanhängande kriterier innebar att kompromisser behövde göras. Pol och Vile (2009) menar att sociala innovationer i allmänhet kan förstås som de innovationer som har visats leda till positiva utkomster för kvaliteten och kvantiteten av liv. Kravet att sociala innovationer skall ha visats leda till positiva utkomster är svårt att förena med definitionen av sociala innovationer som pågående processer. Samtidigt är definitionen avsevärt mer generell än de definitioner som föreslås i det insamlade materialet och av Grimm et al. (2013). Att anamma en så pass generell begreppsdefinition hade gått emot arbetets syfte att förtydliga det erkänt diffusa begreppet. Problemet med Pol och Villes (2009) generella definition är även att det, som Jaccard och Jacoby (2010, s. 82) varnar för, inte lyfter begreppets olika dimensioner. Att utesluta dessa aspekter av Pol och Villes (2009) definition bör inte orsaka i allt för bristande resonans inom den akademiska domänen då majoriteten av insamlade definitioner, många av dem publicerade efter Pol och Villes (ibid.) arbete, inte delade denna syn på begreppet.

Större samstämmighet finns mellan Pol och Villes (ibid.) distinktion mellan renodlade sociala innovationer kontra bifokala innovationer och det insamlade materialet, inklusive Grimm et al. (2013). Därav bör tillägget av altruism som ett kännetecknande attribut kunna falla väl på plats. Samtidigt innebär tillägget att begreppet har nått en ny milstolpe på vägen mot tydlighet. Den föreslagna definitionen illustrerar dessutom begreppets dimensionella struktur och dess varierade tillhörande attribut. Möjligtvis är det tillräckligt för att i viss mån stilla röster kritiska mot allt för generella begrepp såsom dem från Jaccard och Jacoby (2010, s. 82), Sohlberg och Sohlberg (2013, s. 126) samt Pollitt och Hupe (2011, s. 653).

Fler attribut hade troligtvis kunnat tillskrivas begreppet om det hade önskats sättas i relation till ett klart avgränsat fall. Då detta inte var syftet med begreppsanalysen var viss återhållsamhet i valet av kännetecknande attribut nödvändigt. Annars menar Gerring (2012, s. 134) att den lexikaliska definitionen hade utgjorts av en större mängd konkretiserande attribut.

Gerring (2012, s. 114f) resonerar att samhällsvetenskapliga begrepp behöver en viss grad av generalitet för att behålla sin meningsfullhet. Sett utifrån detta antagande bör social innovation specificeras med försiktighet för att inte riskera att störa begreppets interna koherens: de sammanhängande relationerna mellan begreppets olika attribut och dimensioner. Om begreppet styckas upp eller konkretiseras till en grad då dess sammanbindande egenskaper särskiljs löper det, enligt Gerrings (ibid., s. 126f) kriterium om djup, risken att försvagas och förlora mening. Utifrån Gerrings logik vore det alltså inte fel att säga att en viss abstraktionsnivå ger begreppet styrka.

Måhända att det är en följd av begreppets ”magiska” natur, om Voorberg, Bekkers och Tummers (2014, s. 1334) är korrekta i sitt utpekande av social innovation som ett magiskt begrepp. Utifrån antagandet att författarna är korrekta finns det iallafall, enligt Pollitt och Hupes (2011, s. 643) beskrivningar av magiska begrepp, skäl att argumentera för att begreppet har avmystifierats delvis. Den magiska slöjan avtäckts allt eftersom att begreppet reds ut och närmar sig entydighet inom den akademiska domänen. Ännu präglas dock begreppet av drag som är typiska för magiska begrepp. Ett tydligt exempel på detta är att begreppet ännu genomsyras av de positiva undertoner som kan förväntas av lekmannamässig retorik. Det kan sägas gälla såväl för hur begreppet definierats i det insamlade materialet som hur det har definierats i detta arbete. Social innovation förutsätts ännu vara lösningen på framtidens stora samhällsproblem; särskilt synligt är det i formuleringen av begreppets grundläggande syfte. Detta är trots det faktum att begreppets diffusa natur gjort det svårt att operationalisera begreppet och nyttja det i empiriskt grundade mätningar (Kahn & Zeidler 2017, s. 538); vilket var orsaken till SCB:s (2016, s. 48) problem med mätningen av innovationer inom den offentliga sektorn.

Trots att begreppet ännu kan anses vara problematiskt ur en akademisk synvinkel finns det värde i definitionen som resulterade från denna begreppsanalys. När sociala innovationer ges tydliga konceptuella avgränsningar från vinstdrivna marknadsinnovationer förtydligas den roll olika samhällsaktörer spelar för utvecklingen och upprätthållningen av sociala innovation. Detta gäller i synnerhet större, ofta offentliga organisationer som har tillgång till olika maktmedel och resurser. Utifrån antagandet att sociala innovationer motiveras av önskan att lösa diverse samhällsproblem kan pressen förväntas vara högre på mäktiga aktörer att uppmuntra och möjliggöra för mindre mäktiga aktörer såsom individuella medborgare och gräsrotsorganisationer (se avsnitt 4.6).

Vanligt för den här typen av arbete som är centrerad kring tolkning av texter är problem med reliabilitet. Flera åtgärder har vidtagits för att åtgärda detta: Endast engelska texter hämtades för att underlätta översättningen av materialets innehåll och minska risken för

misstolkning. Insamlingen av olika definitioner underlättades ytterligare med hjälp av färgkodning. Det insamlade materialet kvalitetssäkrades dels genom läsningen och dels genom tydliga inkluderings- och exklusionskriterier. Enbart vetenskapligt granskade artiklar från och med år 2000 inkluderades. Artiklar skrivna på annat språk än engelska och som inte berörde social innovation exkluderades. Dessutom så användes sökorden ”government” och ”public sector” vid materialinsamlingen. Allt som allt finns risken att valet av filter även kan ha råkat sortera bort relevanta artiklar. Därför användes Gerrings (2012) måttstock för att avgöra huruvida urvalet var tillräckligt stort. Arbetets metodologiska ramverk bestod av en hybridisering av Coombs och Daniels (1991) riktlinjer och Gerrings (2012) begreppsanalytiska metod. I fallet av båda källor är deras rekommendationer och instruktioner formulerade med samhällsvetenskapliga begrepp i åtanke. Av denna anledning ansågs de vara mer relevanta än alternativa modeller sammanställda för vårdvetenskapliga begrepp.

Ett oundvikligt problem är dock att resultatet i slutändan är en produkt av forskarens tolkningar. Även problematiskt är det faktum att begreppsanalytiska modeller tenderar att lämna mycket av detta ansvar hos forskaren och sådant är även fallet med såväl Coombs och Daniels (1991) riktlinjer och Gerrings (2012) metod. Ett tydligt exempel är det faktum att Gerrings kriterier inte definierar några tydliga gränser som tydligt visar när ett begrepps definitioner kan tyckas uppfylla kriterierna. Således skulle kriterierna snarare kunna betraktas som idealtyper som kanske aldrig, eller åtminstone väldigt sällan är möjliga att nå upp till i praktiken. Det enda den utredande begreppsanalytikern kan göra är att argumentera för huruvida denne har lyckats föra begreppet i riktning mot Gerrings kriterier eller inte. Måhända att resultatet hade ändrats om en annan begreppsanalytisk metod hade använts. Detta är säkerligen något som skulle kunna experimenteras med i framtida åtaganden.

6. Slutsats

Detta arbete har syftat till att ge svar på frågan om vilka innebörder som tillskrivits begreppet ”social innovation” inom akademien och hur dessa i sin tur har kunnat bidra till formationen av en ny, mer precis definition. För att kunna exemplifiera värdet i någon ny definition av begreppet var det fortsättningsvis nödvändigt att besvara frågan kring vilka implikationerna av den nya begreppsdefinitionen är. Analysen resulterade i en definition som presenterades i en lexikalisk och maximal definitionsform. Av det insamlade materialet framgick att social innovation är ett flerdimensionellt begrepp som karaktäriseras av olika attribut beroende på vilken dimension av begreppet som granskas. De två dimensionerna, ”social innovation som process” samt ”social innovation som produkt” är dock nära sammanhängande och betraktas med fördel som ett och samma begrepp, då social innovation delvis är produkter av dess egna processer. Således kan social innovation betraktas som ett mål i sig där social innovation utvecklas för social innovations skull. Denna bild av social innovation förekommer på flera håll. Det bidrag som har följt av detta arbete är tillägget av en klar distinktion mellan sociala innovationer och vinstdrivna marknadsinnovationer. Sociala innovationer definieras här som altruistiska lösningar på olika samhällsutmaningar. Sociala innovationer präglas av gränsöverskridande samarbeten och partnerskap som motiveras av en vilja att lösa sociala problem snarare än att göra direkt ekonomisk vinst. Implikationerna av definitionen är att mäktiga och resursstarka organisationer, inte minst statliga myndigheter, får en tydligare roll som möjliggörare. Genom att nyttja olika maktmedel kan större organisationer stödja mindre mäktiga aktörer, såsom medborgare och gräsrotsorganisationer, i utvecklingen av hållbara sociala innovationer. Detta är önskvärt då mindre aktörer kan ha en bättre förmåga att tillvarata lokala resurser, sett i förhållande till större organisationer.

7. Referenslista

Bergström, Göran & Boréus, Kristina. 2015. Samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys. I

Bergström, Göran & Boréus, Kristina. (red.). *Textens mening och makt – metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 3. Uppl. Lund: Studentlitteratur, s. 13-48.

Bonnafoous, Laurence. 2014. Trans-nationalization of educational policy making: from European innovation projects in adult education to an emerging European space for lifelong learning: what model for the European vocational education and training policy?.

International Journal of Lifelong Education. Vol. 33, nr. 3, s. 393-410.

Borzaga, Carlo & Bodini, Riccardo. 2014. What to Make of Social Innovation? Towards a Framework for Policy Development. *Social Policy & Society*. Vol 13, nr. 3, s. 411-421.

Bryman, Alan. 2008. *Social Research Methods*. 3. Uppl. New York: Oxford University Press.

Coombs, Jerrold R & Daniels, Le Roi B. 1991. Philosophical Inquiry: Conceptual Analysis. I Short, Edmund C. (red.). *Forms of Curriculum Inquiry*. Albany: State University of New York Press, s. 27-42.

Corporation for National & Community Service. 2017. *About the Social innovation Fund*. Corporation for National & Community Service.

<https://www.nationalservice.gov/programs/social-innovation-fund> (hämtad: 2017-08-10)

Charalabidis, Yannis., Loukis, Euripidis & Androutsopoulou, Aggeliki. 2014. Fostering Social Innovation through Multiple Social Media Combinations. *Information Systems Management*. Vol. 31, nr. 3, s. 225-239.

Danerlöv, Klas. 2016. Innovation. Sveriges Kommuner och Landsting.

<https://skl.se/naringslivarbetedigitalisering/forskningochinnovation/innovation.4827.html> (hämtad 2017-05-05).

Dax, Thomas., Oedl-Wieser, Theresia & Strahl-Naderer, Wibke. 2014. Altering the Evaluation Design for Rural Policies – From standardization Towards Social Innovation. *European Structural & Investment Funds Journal*. Vol. 2, nr. 2, s. 141-152.

Edwards-Schachter, Mónica. & Wallace, L. Matthew. 2017. 'Shaken but not stirred': Sixty years of defining social innovation. *Technological Forecasting & Social Change*. Vol. xxx, nr. xxx, s. xxx-xxx. doi: <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2017.03.012>

El-Haddadeh, Ramzi., Irani, Zahir., Millard, Jeremy & Schröder, Antonius. 2014. Toward a Coherent Methodological Framework for Examining Social Innovation in the Public Sector. *Information Systems Management*. Vol. 31, nr. 3, s. 250-258.

El-Haddadeh, Ramzi & Weerakkody, Vishanth. 2012. Evaluating the impact of alternative socially innovative public sector service initiatives on social cohesion (ALLIANCE) - A research note. *Transforming Government: People, Process and Policy*. Vol. 6, nr. 3, s. 283-299.

Eriksson, Lars Torsten & Wiedersheim-Paul, Finn. 2011. *Att utreda, forska och rapportera*. 9. Uppl. Malmö: Liber.

Esaiasson, Peter., Gilljam, Mikael., Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena. 2012. *Metodpraktikan – konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 4. Uppl. Stockholm: Norstedts Juridik.

European Commission. 2017a. *Public sector innovation*. European Commission. https://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/policy/public-sector_en (hämtad: 2017-05-05).

European Commission. 2017b. *What is Horizon 2020?*. European Commission. <https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/what-horizon-2020> (hämtad: 2017-08-10).

European Commission. 2017c. *Social innovation*. European Commission. <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1022&langId=en> (hämtad: 2017-08-10).

European Commission. 2017d. *European Social Innovation Competition*. European Commission. <http://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/policy/social/competition/> (hämtad: 2017-08-10).

Galli, Francesca., Brunori, Gianluca., Di Iacovo, Francesco & Innocenti, Silvia. 2014. Co-Producing Sustainability: Involving Parents and Civil Society in the Governance of School Meal Services. A Case Study from Pisa, Italy. *Sustainability*. Vol. 6, nr. 4, s. 1643-1666.

- Gerring, John. 2012. *Social Science Methodology – A Unified Framework*. 2. Uppl. New York: Cambridge University Press.
- Grimm, Robert., Fox, Christopher., Baines, Susan & Albertson, Kevin. 2013. Social innovation, an answer to contemporary societal challenges? Locating the concept in theory and practice. *Innovation: The European Journal of Social Science Research*. Vol. 26, nr. 4, s. 436-455.
- Hagardt, Maria. 2016. *Horisont 2020 EU:s ramprogram för forskning och innovation*. Vinnova. <http://www2.vinnova.se/sv/EU-internationell-samverkan/Horisont-20201/Horisont-2020-EUs-ramprogram-for-FoI/> (hämtad: 2017-08-10)
- Healey, Patsy. 2015. Civil society enterprise and local development. *Planning Theory & Practice*. Vol. 16, nr. 1, s. 11-27.
- Jaccard, James & Jacoby, Jacob. 2010. *Theory Construction and Model-Building Skills – A Practical Guide for Social Scientists*. New York: The Guildford Press.
- Jacobi, Nadia von., Edmiston, Daniel & Ziegler, Rafael. 2017. Tackling Marginalisation through Social Innovation? Examining the EU Social Innovation Policy Agenda from a Capabilities Perspective. *Journal of Human Development and Capabilities*. Vol. 18, nr. 2, s. 148-162.
- Domanski, Dmitri., Howaldt, Jürgen & Schröder, Antonius. 2017. Social Innovation in Latin America. *Journal of Human Development and Capabilities*. Vol. 18, nr. 2, s. 307-312.
- Jing, Yijia & Gong, Ting. 2012. Managed Social Innovation: The Case of Government-Sponsored Venture Philanthropy in Shanghai. *The Australian Journal of Public Administration*. Vol. 71, nr. 2, s. 233-245.
- Kahn, Sami & Zeidler, Dana L. 2017. A Case for the Use of Conceptual Analysis in Science Education Research. *Journal of research in science teaching*. Vol. 54, nr. 4, s. 538-551.
- Klievink, Bram & Janssen, Marijn. 2014. Developing Multi-Layer Information Infrastructures: Advancing Social Innovation through Public–Private Governance. *Information Systems Management*. Vol. 31, nr. 3, s. 240-249.

- Kurunmäki, Jussi. 2015. Begreppshistoria. I Bergström, Göran., Boréus, Kristina. (red.). *Textens mening och makt – metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 3. Uppl. Lund: Studentlitteratur, s. 177–218.
- Laertius, Diogenes., Hicks, Robert Drew. 1925. *Lives of eminent philosophers*. Vol. 2. London: Heinemann.
- Lindberg, Malin & Hylander, Jens Portinson. 2017. Boundary dimensions of social innovation: negotiating conflicts and compatibilities when developing a national agenda. *Innovation: The European Journal of Social Science Research*. Vol. 30, nr. 2, s. 168-181.
- Manning, Stephan & Roessler, Daniel. 2014. The Formation of Cross-Sector Development Partnerships: How Bridging Agents Shape Project Agendas and Longer-Term Alliances. *Journal of Business Ethics*. Vol. 123, nr. 3, s. 527-547.
- Matei, Ani., Săvulescu, Carmen & Antonovici, Corina Georgiana. 2015. Social Innovation in the Local Public Sector: A Cross-Regional Approach for Romania. *Theoretical and Applied Economics*. Vol. 22, nr. 4, s. 5-20.
- Mohammadipour, Fatemeh., Atashzadeh-Shoorideh, Foroozan., Parvizy, Soroor & Hosseini, Meimanat. 2017. Concept Development of "Nursing Presence": Application of Schwartz-Barcott and Kim's Hybrid Model. *Asian Nursing Research*. Vol. 11, nr. 1, s. 19–29.
- Nemec, Juraj., Orviska, Marta & Lawson, Colin. 2016. The Role of Accountability Arrangements in Social Innovations: Evidence from the UK and Slovakia. *The NISPAcee Journal of Public Administration and Policy*. Vol. 9, nr 1, s. 73-96.
- Neumeier, Stefan. 2017. Social innovation in rural development: identifying the key factors of success. *The Geographical Journal*. Vol. 183, nr. 1, s. 34-46.
- OECD. 2012. *Public-sector innovation*. OECD. <https://www.oecd.org/sti/outlook/e-outlook/stipolicyprofiles/competencestoinnovate/public-sectorinnovation.htm> (hämtad: 2017-05-05).
- Pollitt, Christopher & Hupe, Peter. 2011. Talking About Government – The role of magic concepts. *Public Management Review*. Vol. 13, nr. 5, s. 641-658.

- Pol, Eduardo & Ville, Simon. 2009. Social innovation: Buzz word or enduring term? *The Journal of Socio-Economics*. Vol. 38, nr. 6, s. 878-885.
- Popov, Evgeny., Stoffers, Jol., Omonov Zhoomart & Veretennikova, Anna. 2016. Analysis of Civic Initiatives: Multiparameter Classification of Social Innovations. *American Journal of Applied Sciences*. Vol. 13, nr. 11, s. 1136–1148.
- Segesten, Kerstin. 2006. Att göra en begreppsanalys. I Febe Friberg (red.). *Dags för uppsats*. Lund: Studentlitteratur, s. 89–96.
- Sohlberg, Peter & Sohlberg, Britt-Marie. 2013. *Kunskapens former – Vetenskapsteori och forskningsmetod*. 3 Uppl. Stockholm: Liber.
- Statistiska centralbyrån. 2016. *Innovation i offentlig sektor*. Statistiska centralbyrån. http://www.scb.se/sv_/Applikationer-Svenska/Innovationsstatistik/Ar-du-intresserad-av-hur-innovation-mats/Innovation-i-offentlig-sektor/ (hämtad: 2017-05-09)
- Statistiska centralbyrån. 2016. *Utveckling av indikatorer för innovation*. Slutrapport. Stockholm: Statistiska centralbyrån.
- Vinnova. 2017. *Därför finns Vinnova*. Vinnova. <https://www.vinnova.se/om-oss/sveriges-innovationsmyndighet/om-vinnova/> (hämtad: 2017-08-10).
- Voorberg, W. H., Bekkers, V. J. J. M. & Tummers, L. G. 2015. A Systematic Review of Co-Creation and Co-Production: Embarking on the social innovation journey. *Public Management Review*. Vol. 17, nr. 9, s. 1333–1357.
- White, Carol Cutler. 2014. An integrative Literature Review to Introduce Socio-Networked Learning: A New Theoretical Framework for HRD. *Human Resource Development Review*. Vol 13, nr. 3, s. 279-292.
- White, M. Rehema & Kotev, Hamid van. 2016. Co-designing for Sustainability: Strategizing Community Carbon Emission Reduction Through Socio-ecological Innovation. *The Design Journal*. Vol. 19, nr. 1, s. 25-46.
- Östlundh, Linda. 2006. Informationssökning. I Febe Friberg (red.). *Dags för uppsats*. Lund: Studentlitteratur, s. 45–70.

Bilaga 1

Sökord:	Författare:	Titel:	Journal:
"Social innovation" AND "government"	Domanski, D., Howaldt, J., Schröder, A.	Social Innovation in Latin America	Journal of Human Development and Capabilities
"Social innovation" AND "government"	Pol, E., Ville, S.	Social innovation: Buzz word or enduring term?	The Journal of Socio-Economics
"Social innovation" AND "government"	Healey, P.	Civil society enterprise and local development	Planning Theory & Practice
"Social innovation" AND "government"	Dax, T., Oedl-Wieser, T., Strahl-Naderer, W.	Altering the Evaluation Design for Rural Policies – From standardization Towards Social Innovation.	European Structural & Investment Funds Journal
"Social innovation" AND "government"	Bonafous, L.	Trans-nationalization of educational policy making: from European innovation projects in adult education to an emerging European space for lifelong learning: what model for the European vocational education and training policy?	International Journal of Lifelong Education
"Social innovation" AND "government"	Jing, Y., Gong, T.	Managed Social Innovation: The Case of Government-Sponsored Venture Philanthropy in Shanghai	The Australian Journal of Public Administration
"Social innovation" AND "government"	Charalabidis, Y., Loukis, E., Androutsopoulou, A.	Fostering Social Innovation through Multiple Social Media Combinations	Information Systems Management
"Social innovation" AND "government"	White, M.R., Koten, H.	Co-designing for Sustainability: Strategizing Community Carbon Emission Reduction Through Socio-ecological Innovation	The Design Journal
"Social innovation" AND "government"	Neumeier, S.	Social innovation in rural development: identifying the key factors of success	The Geographical Journal
"Social innovation" AND "government"	Jacobi, N., Edmiston, D., Ziegler, R.	Tackling Marginalisation through Social Innovation? Examining the EU Social Innovation Policy Agenda from a Capabilities Perspective	Journal of Human Development and Capabilities

"Social innovation" AND "public sector"	Matei, A., Săvulesco, C., Antonovici, C. G.	Social Innovation in the Local Public Sector: A Cross-Regional Approach for Romania	Theoretical and Applied Economics
"Social innovation" AND "public sector"	White, C. C.	An integrative Literature Review to Introduce Socio-Networked Learning: A New Theoretical Framework for HRD	Human Resource Development Review
"Social innovation" AND "public sector"	Voorberg, W. H., Bekkers, V. J. J. M., Tummers, L. G.	A Systematic Review of Co-Creation and Co-Production: Embarking on the social innovation journey	Public Management Review
"Social innovation" AND "public sector"	Popov, E., Stoffers, J., Omonov, Z., Veretennikova, A.	Analysis of Civic Initiatives: Multiparameter Classification of Social Innovations	American Journal of Applied Sciences
"Social innovation" AND "public sector"	El-Haddadeh, R., Weerakkody, V.	Evaluating the impact of alternative socially innovative public sector service initiatives on social cohesion (ALLIANCE) - A research note	Transforming Government: People, Process and Policy
"Social innovation" AND "public sector"	Nemec, J., Orviska, M., Lawson, C.	The Role of Accountability Arrangements in Social Innovations: Evidence from the UK and Slovakia	The NISPAcee Journal of Public Administration and Policy
"Social innovation" AND "public sector"	Galli, F., Brunori, G., Di Iacovo, F., Innocenti, S.	Co-Producing Sustainability: Involving Parents and Civil Society in the Governance of School Meal Services	Sustainability
"Social innovation" AND "public sector"	Manning, S., Roessler, D.	The Formation of Cross-Sector Development Partnerships: How Bridging Agents Shape Project Agendas and Longer-Term Alliances	Journal of Business Ethics
"Social innovation" AND "public sector"	El-Haddadeh, R., Irani, Z., Millard, J., Schröder, A.	Toward a Coherent Methodological Framework for Examining Social Innovation in the Public Sector	Information Systems Management
"Social innovation" AND "public sector"	Klievink, B., Janssen, M.	Developing Multi-Layer Information Infrastructures: Advancing Social Innovation through Public-Private Governance	Information Systems Management
"Social innovation" AND "public sector"	Lindberg, M., Hylander, J. P.	Boundary dimensions of social innovation: negotiating conflicts and compatibilities when developing a national agenda	Innovation: The European Journal of Social Science Research
"Social innovation" AND "public sector"	Grimm, R., Fox, C., Baines, S., Albertson, K.	Social innovation, an answer to contemporary societal challenges? Locating the concept in theory and practice	Innovation: The European Journal of Social Science Research